

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D. v právní věci žalobkyně **Z. T., s.r.o.**, IČ, se sídlem, zast. JUDr. Bc. Martinem Kulhánkem, Ph.D., advokátem se sídlem Pražákova 1008/69, 639 00 Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 2. 2015, č.j. X ve věci přeplatku na starobním důchodu,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 25. 2. 2015, č.j. X **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je p o v i n n a** nahradit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku **4719 Kč**, a to do **30 dnů** od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně JUDr. Bc. Martina Kulhánka, Ph.D., advokáta se sídlem Pražákova 1008/69, Brno.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne žalobkyně brojila proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 2. 2015, č.j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty námitky žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 11. 2014, č.j. X (dále jen prvostupňové rozhodnutí), jímž byla žalobkyni stanovena povinnost vrátit částky vyplacené na starobním důchodu zaměstnance pana O. F. na starobním důchodu za dobu od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012 ve výši 133 993 Kč, a to podle ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“). Věc byla Krajskému soudu v Brně postoupena k projednání usnesením Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2015, č. j. 1 Ad 12/2015 – 10.

V **napadeném rozhodnutí** žalovaná uvedla, že se nejprve zabývala otázkou splnění zákonných podmínek pro podání námitek podle ustanovení § 88 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., přezkoumala napadené rozhodnutí v plném rozsahu a dospěla k závěru, že bylo vydáno v souladu s platnými právními předpisy a všemi dostupnými evidenčními materiály a také výše příplatku byla uvedena ve správné výši. Ze spisové dokumentace žalovaná dovodila, že zaměstnanec žalobkyně pan O. F. se obrátil na Městskou správu sociálního zabezpečení s žádostí datovanou dne 17. 2. 2010, která byla žalované doručena dne 17. 3. 2010 o přiznání starobního důchodu s datem přiznání ode dne 19. 2. 2010. Rozhodnutím ze dne 19. 5. 2010 byl zaměstnanci přiznán ode dne 19. 2. 2010 starobní důchod podle ustanovení § 31 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2010 (dále jen „ZDP“) Dne 2. 10. 2013 podal zaměstnanec žalobkyně žádost o úpravu starobního důchodu za dobu další výdělečné činnosti. Rozhodnutím žalované ze dne 25. 10. 2013 byla zaměstnanci žalobkyně uložena povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu za období od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012 ve výši 133 993 Kč, neboť v tomto období byl zaměstnanci žalobkyně vyplácen starobní důchod, ačkoliv nenáležel, neboť zaměstnanec žalobkyně byl výdělečně činný při pobírání starobního důchodu přiznaného podle ustanovení § 31 ZDP. Následně dne 24. 2. 2014 zaměstnanec žalobkyně zemřel.

Žalovaná odkázala na ustanovení § 37 odst. 2 a § 27 ZDP a dovodila, že zaměstnanec žalobkyně vykonával v období od 15. 3. 2011 do 6. 2. 2012 výdělečnou činnost, která založila účast na důchodovém pojištění při pobírání starobního důchodu přiznaného podle § 31 ZDP do dosažení důchodového věku, a proto mu za dané období nenáležela výplata starobního důchodu. V období od 15. 3. 2011 do 23. 1. 2012 mu bylo vypláceno 7 987 Kč měsíčně, ačkoliv mu dávka nenáležela. V období od 24. 1. 2012 do 6. 8. 2012 mu bylo vypláceno 8110 Kč měsíčně, ačkoliv dávka nenáležela, čímž vznikl přeplatek v celkové výši 133 993 Kč. Z ustanovení § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. vyplývá, že je povinností zaměstnavatele ohlásit, vstoupí-li k němu do zaměstnání poživatel starobního důchodu, pokud poživatel starobního důchodu podle § 37 odst. 2 ZDP nesplňuje podmínky pro výplatu tohoto důchodu. Podle ustanovení § 35a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. jsou zaměstnavatelé povinni změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na dávku a jeho trvání a pro výši a výplatu dávky povinnosti písemně ohlásit do osmi dnů. Žalovaná dále vyložila ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb. a uvedla, že toto ustanovení je založeno na tzv. subjektivní odpovědnosti. V případě subjektivní odpovědnosti je předpokladem pro uplatnění práva na vrácení přeplatku na dávce, resp. základními předpoklady vzniku právní odpovědnosti existence a) protiprávního úkonu či jiného porušení právních povinností účastníka řízení, b) škodlivý následek, c) kauzální nexus mezi jednáním účastníka a následkem a konečně d) zavinění. Dále žalovaná teoreticky vymezila znak zavinění a konkrétněji uvedla, že ke vzniku subjektivní odpovědnosti příjemce dávky pro vznik přeplatku postačí, je-li prokázáno zavinění ve formě nedbalosti. Protiprávní jednání žalobkyně spatřuje žalovaná v tom, že nesplnil svou povinnost vyplývající z ustanovení § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., podle něhož má zaměstnavatel povinnost ohlásit do 8 dnů, vstoupí-li k němu do zaměstnání poživatel předčasného starobního důchodu. Pokud zaměstnavatel splnil svou povinnost stanovenou zákonem a oznámil žalované, že zaměstnanec je poživatelem předčasného starobního důchodu, žalovaná by na základě této informace zastavila výplatu starobního důchodu zaměstnanci a nepoukazovala by jej i za období, za něž nenáležel. Žalobkyně zavinila vznik přeplatku tím, že neohlásila včas nástup poživatele starobního důchodu přiznaného podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, ačkoliv tuto skutečnost vědět měla a mohla. Podle ustanovení § 35a odst. 2 zákona č. 582/1991 jsou zaměstnavatelé povinni vést potřebné záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávku důchodového pojištění, jejich výši a výplatu a předkládat je příslušným

orgánům sociálního zabezpečení. Podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. g) zákona č. 582/1991 musí evidence, kterou zaměstnavatel vede o občanech pro účely důchodového pojištění, obsahovat záznam o tom, zda občan pobírá starobní důchod přiznaný podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, kdo jej vyplácí, datum vzniku nároku na tento důchod. Hlášení o zaměstnání poživatele předčasného starobního důchodu bylo MSSZ v Brně doručeno až dne 2. 10. 2013, nikoliv do 8 dnů, jak je stanoveno zákonem. Škodlivým následkem je vznik přeplatku na starobním důchodu ve výši 133 996 Kč za období od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012. Z výše uvedeného je zřejmá i příčinná souvislost mezi jednáním žalobkyně a vznikem přeplatku na dávce důchodového pojištění. Kauzální nexus mezi protiprávním jednáním žalobkyně a vznikem přeplatku žalovaná spatřuje ve skutečnosti, že nesplněním své povinnosti ohlásit nástup zaměstnance do zaměstnání zapříčinila vznik škody ve výši 133 996 Kč. Všechny prvky odpovědnostního vztahu jsou v předmětné věci podle názoru žalované dány. K námitkám žalobkyně, že řádně a včas splnila povinnost přihlášení zaměstnance dne 17. 3. 2011, žalovaná uvedla, že žalobkyně splnila svou povinnost ohlásit nástup zaměstnance do zaměstnání ve smyslu § 94 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, nicméně nesplnila svou povinnost ve smyslu § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., neboť neohlásila, že k ní nastoupil do zaměstnání poživatel starobního důchodu před dosažením důchodového věku. Ani předložením evidenčního listu důchodového pojištění není splněna ohlašovací povinnost zaměstnavatele, kterou podle svého tvrzení žalobkyně splnila až při kontrole v říjnu 2013. S poukazem na fikci, že neznalost zákona neomlouvá, žalovaná uzavřela, že prvostupňové rozhodnutí je zcela správné a zákonné, a proto námitky zamítla.

V **žalobě** proti napadenému rozhodnutí žalobkyně uvedla následující žalobní body. Žalovaná uložila žalobkyni povinnost vrátit přeplatek, neboť její zaměstnanec pan O. F. pobíral v období od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012 neprávem starobní důchod, ačkoliv mu tato dávka nenáležela, neboť vykonával výdělečnou činnost při pobírání starobního důchodu před dosažením důchodového věku podle § 31 ZDP. Odpovědnost žalobkyně za vrácení přeplatku měla podle žalované vzniknout z důvodu, že žalobkyně neuvedla v oznámení žalovanému skutečnost, že zaměstnanec pobírá starobní důchod, a dále z důvodu, že zaměstnanec před vrácením přeplatku zemřel. Zaměstnanec nastoupil do zaměstnání u žalobkyně dne 15. 3. 2011, přičemž žalobkyně splnila svou zákonnou povinnost oznámit žalovanému nástup zaměstnance do zaměstnání dne 17. 3. 2011, přičemž v oznámení o nástupu do zaměstnání uvedl všechny jí známé údaje o zaměstnanci. Skutečnost, že pobírá starobní důchod, zaměstnanec žalobkyni ani přes její výslovný dotaz nesdělil. Žalobkyně neměla žádnou možnost, jak ověřit tvrzení zaměstnance o tom, zda je či není příjemcem předčasného starobního důchodu. Pokud žalovaná v napadeném rozhodnutí uvádí, že žalobkyně měla a mohla vědět, že zaměstnanec je poživatelem předčasného starobního důchodu, žalobkyně však nemá mimo sdělení poskytnuté zaměstnancem žádnou zákonnou možnost, jak o nově nastupujícím zaměstnanci zjistit, zda je či není poživatelem starobního důchodu či nikoliv. Žalovaná tak postupovala v přímém rozporu s ustanovením § 2 správního řádu, jelikož nešetřila práva žalobkyně nabytá v dobré víře. Žalovaná nadto zcela nesprávně neučinila nic, aby zabránila vzniku přeplatku, ačkoliv jí bylo dne 17. 3. 2011 žalobkyní oznámeno, že zaměstnanec u ní nastoupil do zaměstnání. Kdyby žalovaná využila možnosti podle ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. přezkoumat správnost a úplnost záznamů a hlášení, které jsou zaměstnavatelé pro účely provádění sociálního zabezpečení povinni vést, včasnost a způsob jejich předložení a podání, zjistila by, že zaměstnanec neoprávněně pobíral starobní důchod. Podle názoru žalobkyně tak přeplatek vznikl nesprávným úředním postupem žalované.

Podle žalobkyně žalovaná postupovala nezákonně, pokud vymáhala přeplatek po žalobkyni, ačkoliv měla postupovat podle ustanovení § 118a zákona č. 582/1991 Sb. a

vymáhat celý přeplatek po zaměstnanci. Toto však neučinila, ačkoliv tak po téměř čtyři měsíce učinit mohla a měla. V období od 25. 10. 2013 až do dne 14. 2. 2014 nebyl k úhradě přeplatku ani krácen vyplácený důchod, k čemuž byla žalovaná oprávněna podle § 118a odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb. Žalovaná nemůže přenášet na žalobkyně odpovědnost za to, že se jí vlastní liknavostí nepodařilo vymoci přeplatek na zaměstnanci. Žalobkyně rovněž nemůže nést odpovědnost za to, že se jí vlastní liknavostí nepodařilo vymoci přeplatek na zaměstnanci. Žalobkyně rovněž nemůže nést odpovědnost za to, že zaměstnanec zemřel. Žalobkyně shrnula, že žalovaná zcela nesprávně přeplatek nevymáhala a zavinila tak jeho vznik a zachování. Žalobkyně rovněž poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2011, č.j. 4 Ads 163/2009 – 70, jakož i na rozsudek téhož soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 6 Ads 6/2005, z nichž podle názoru žalobkyně vyplývá, že ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb. Závěrem žalobkyně poukázala na to, že pokud by žalovaná tímto způsobem postupovala v obdobných případech, byli by zaměstnavatelé bez svého zavinění znevýhodněni oproti zaměstnavatelům, jejichž zaměstnanci přeplatek vrátí či na nich bude vymožen. Žalobkyně navrhla přiznání odkladného účinku žalobě a zrušení napadeného rozhodnutí včetně prvostupňového rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení, jakož i přiznání náhrady nákladů řízení.

Z vyjádření žalované k podané žalobě vyplývá, že jelikož zaměstnanec při pobírání starobního důchodu přiznaného podle § 31 ZDP vykonával výdělečnou činnost zakládající účast na důchodovém pojištění v době od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012, tj. ještě před dosažením důchodového věku, který nastal až dnem 7. 8. 2012, výplata starobního důchodu po dobu od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012 nenáležela. Období od 15. 3. 2011 do 23. 1. 2012 bylo žalovanou vyplaceno neprávem 7 987 Kč měsíčně, v období od 24. 1. 2012 do 6. 8. 2012 bylo vyplaceno neprávem 8 110 Kč měsíčně, čímž vznikl na důchodu tohoto zaměstnance přeplatek v celkové výši 133 993 Kč. Dne 24. 2. 2014 zaměstnanec zemřel. Vzhledem k tomu, že zaměstnanec žalobkyně vykonával u tohoto zaměstnavatele v období od 15. 3. 2011 do 6. 2. 2012 výdělečnou činnost, která založila účast na důchodovém pojištění, při pobírání starobního důchodu přiznaného dle § 31 ZDP do dosažení důchodového věku, nenáležela mu za uvedené období ve smyslu § 37 odst. 2 ZDP výplata starobního důchodu.

Zaměstnavatel má podle § 41 zákona č. 582/1991 Sb., ve spojení s § 35a odst. 3 povinnost ohlásit do osmi dnů, vstoupí-li k němu do zaměstnání poživatel starobního důchodu, přiznaného podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, pokud poživatel tohoto důchodu podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nesplňuje podmínky pro výplatu tohoto důchodu při výkonu výdělečné činnosti. Vzhledem k tomu, že odpovědnost za vznik přeplatku podle ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb. je odpovědností subjektivní, nese žalobkyně odpovědnost za vznik přeplatku tehdy, pokud vznik přeplatku zavinil. Prvek zavinění lze vymezit jako vnitřní psychický stav odpovědného subjektu k jeho jednání a k následkům takového jednání. Rozlišují se dvě základní formy zavinění, a to zavinění úmyslné a zavinění z nedbalosti, přičemž ke vzniku subjektivní odpovědnosti příjemce dávky za vznik dávky přeplatku postačí, je-li prokázáno zavinění ve formě nedbalosti. Další podmínkou vzniku odpovědnosti žalobkyně je existence příčinné souvislosti (kauzální nexus) mezi zaviněným porušením právní povinnosti a vznikem přeplatku.

Žalobkyně svou povinnost vyplývající z ustanovení § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., které zaměstnavateli ukládá povinnost ohlásit ČSSZ (žalované) do osmi dnů na předepsaném tiskopisu, vstoupí - li k němu do zaměstnání poživatel předčasný starobní důchod, nesplnil. Vznik přeplatku žalobkyně zavinila tím, že neohlásila včas nástup do zaměstnání poživatele starobního důchodu přiznaného podle § 31 ZDP, ačkoliv tuto

skutečnost vědět měl a mohl. Podle § 35a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. jsou zaměstnavatelé povinni vést potřebné záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávky důchodového pojištění, jejich výši a výplatu a předkládat je příslušným orgánům sociálního zabezpečení. Podle § 37 odst. 1 písm. g) zákona č. 582/1991 Sb., evidence, kterou zaměstnavatel vede o občanech pro účely důchodového pojištění, musí obsahovat záznam o tom, zda občan pobírá starobní důchod přiznaný podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, kdo jej vyplácí, datum vzniku nároku na tento důchod, popřípadě číslo rozhodnutí o jeho přiznání, jde-li o poživatele důchodu vypláceného orgány ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti.

Tato povinnost oznámit do osmi dnů žalované vstup do zaměstnání nebyla žalobkyní splněna a Hlášení o zaměstnání poživatele předčasného důchodu bylo Městské správě sociálního zabezpečení Brno doručeno až dne 2. 10. 2013, nikoliv do osmi dnů, jak je stanoveno zákonem. Škodlivým následkem, který byl protiprávním jednáním žalobkyně způsoben, je vznik přeplatku na starobním důchodu ve výši 133 996 Kč za období od 15. 3. 2011 do 6. 8. 2012. Z výše uvedeného je zřejmá i příčinná souvislost mezi jednáním žalobkyně a vznikem přeplatku na dávce důchodového pojištění. Kauzální nexus mezi protiprávním jednáním žalobkyně a vznikem přeplatku žalovaná spatřuje ve skutečnosti, že nesplněním své povinnosti ohlásit nástup zaměstnance do zaměstnání, zapříčinila vznik škody ve výši 133 966 Kč.

K vyjádření žalované podala žalobkyně stručnou **repliku**, z níž vyplývá, že podle jeho názoru v posuzovaném případě nelze dovodit, že by žalobkyně měla v úmyslu umožnit vznik přeplatku, ani to, že mohla o možnosti vzniku přeplatku vědět. Informace sdělené jí zaměstnancem nemohl žalovaný nijak ověřit a postupoval nanejvýš zodpovědně, když splnil svou povinnost a oznámil nástup zaměstnance do zaměstnání žalovanému. Žalobkyně má za to, že žalovaný neprokázal odpovědnost žalobkyně za vznik přeplatku.

Jak již žalobkyně poukázala v žalobě, dle rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 163/2009 – 70 ze dne 13. 4. 2011 platí, že: „Podle § 118a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení lze přeplatek vymáhat za splnění výše uvedených předpokladů výhradně po příjemci dávky (či zvláštním příjemci dávky podle § 118 odst. 1 téhož zákona), a nikoliv po jiné osobě.“ Žalovaný je tak oprávněn vymáhat přeplatek výlučně po zaměstnanci, nikoliv po žalobci.

V rozporu se zákonem č. 582/1991 Sb. postupuje žalovaná při vymáhání přeplatku po žalobci dle ust. § 118b zák. č. 582/1991 Sb., ačkoliv tento na posuzovaný případ vůbec nedopadá. Jak judikoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 16. 2. 2006, sp.zn. 6 Ads 6/2005 má úprava odpovědnosti příjemce dávky starobního důchodu vrátit vyplacené dávky důchodu, které po právu nenáležely, charakter předpisu speciálního. Proto se neužijí ustanovení § 118b nebo § 118c zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Ustanovení § 118b zák. č. 582/1991 Sb. tak na vrácení přeplatku důchodu nelze vůbec aplikovat.

Žalované byl nástup zaměstnance do zaměstnání oznámen dne 17. 3. 2011. Ačkoliv vede jak evidenci osob pobírajících dávky starobního důchodu tak zaměstnanců, neučinila po více než dva roky ničeho, aby vzniku přeplatku zabránila. Má-li být za přeplatek dle § 118a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení odpovědná i jiná osoba, má žalobkyně za to, že touto osobou je toliko žalovaná, neboť ačkoliv věděla, že k porušování zákonné normy dochází, neučinila ničeho, aby vzniku přeplatku zabránila.

Ze **správního spisu** žalované vyplývají následující skutečnosti relevantní pro posouzení věci. Dne 17. 2. 2010 pan O. F. uplatnil žádost o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku, který by dosáhl až dne 7. 8. 2012, s žádostí o jeho přiznání od data 19. 2. 2010. Na základě uplatněné žádosti mu rozhodnutím ze dne 19. 5. 2010 žalovaná přiznala od 19. 2. 2010 starobní důchod podle ustanovení § 31 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2010. Dne 2. 10. 2013 uplatnil zaměstnanec žalobkyně prostřednictvím Městské správy sociálního zabezpečení Brno žádost o úpravu svého starobního důchodu za další dobu výdělečné činnosti, doručené žalované dne 8. 10. 2013, s dodatečným předložením „Hlášení o zaměstnání poživatele předčasného starobního důchodu,“ ze kterého vyplývá, že poživatel předčasného starobního důchodu pan O. F., nar. X byl v organizaci žalobkyně Z. T., s.r.o. zaměstnán od 15. 3. 2011.

Ze správního spisu dále vyplývá, že žalovaná nejprve vydala rozhodnutí ze dne 25. 10. 2013, č.j. X, jímž uložila povinnost ke vrácení přeplatku na starobním důchodu zaměstnanci žalobkyně O. F., který vznikl v období 15. 3. 2011 až 6. 8. 2012 ve výši 133 993 Kč. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dnem 28. 12. 2013 a stalo se vykonatelným dne 7. 1. 2014. Z evidenčního listu důchodového pojištění vystaveného dne 10. 4. 2013 žalobkyní zaměstnanci O. F. vyplývá, že výdělečná činnost zaměstnance započala dne 15. 3. 2011 a trvala po celý rok 2012, nicméně dne 7. 8. 2012 dovršil zaměstnanec důchodový věk. Podle záznamů ve správním spise byl přeplatek přihlášen jako pohledávka do dědického řízení poté, co bylo žalovanou zjištěno, že poživatel důchodu dne 24. 2. 2014 zemřel. Ve správním spisu je dále založeno sdělení notářky JUDr. D. M. pověřené Městským soudem v Brně vedením řízení o pozůstalosti po panu O. F. (datum úmrtí 24. 2. 2014), že na základě pravomocného usnesení č.j. 60 D 217/2014-18 bylo řízení zastaveno, protože zůstavitel zanechal majetek nepatrné hodnoty. Následně se žalovaná obrátila prvostupňovým rozhodnutím 3. 11. 2014 na žalobkyni s tím, že jí uložila povinnost vrátit přeplatek na předčasném starobním důchodu jejího zemřelého zaměstnance.

Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě dle ust. § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) osobou k tomu oprávněnou dle ust. § 65 odst. 1 s. ř. s. a jde o žalobu přípustnou ve smyslu ust. § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.

O žalobě krajský soud rozhodl v souladu s ust. § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání, neboť účastníci řízení s takovým postupem výslovně souhlasili, příp. v zákonem stanovené lhůtě neprojeví svůj nesouhlas s tímto postupem. Krajský soud navíc neshledal nařízení jednání v dané věci potřebným.

Krajský soud na základě včasné podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), jakož i řízení předcházející jeho vydání, přičemž dospěl k závěru, že žaloba je **důvodná**.

Mezi stranami není sporný skutkový stav, který je dokumentován ve správním spisu žalované, který měl krajský soud při svém rozhodování k dispozici a z něhož vycházel. V předmětné věci není předmětem sporu samotná existence přeplatku na předčasném starobním důchodu vypláceném zaměstnanci žalobkyně. Těžiště projednávané žaloby tkví v tvrzení žalobkyně o nezákonnosti postupu žalované spočívajícím v uložení povinnosti vrátit přeplatek na starobním důchodu žalobkyni coby bývalému zaměstnavateli pana O. F., poživatele předčasného starobního důchodu přiznaného a vypláceného žalovanou v souladu s ustanovením § 31 ZDP, který zemřel dne 24.2.2014.

Krajský soud považuje za nutné nejprve přehledně shrnout a vyložit právní úpravu, která upravuje problematiku odpovědnosti za přeplatek na dávkách důchodového pojištění. Zároveň je třeba vycházet z relevantní judikatury správních soudů představující akceptovaný výklad tohoto institutu. Odpovědnost za přeplatek na dávce důchodového pojištění představuje svého druhu sankční mechanismus, jehož cílem je postihnout příjemce dávky či jiný subjekt, jemuž je zákonem přičítána z toho důvodu, že se určitým způsobem podílel na vzniku přeplatku na dávce. Zákon zde využívá kombinaci dvou typů odpovědnostního schématu, a to převážně odpovědnosti subjektivní (za zavinění) a výjimečně také odpovědnosti objektivní (tzv. za výsledek), a to v případě ustanovení § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.

Ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. upravuje odpovědnost příjemce dávky důchodového pojištění na principu subjektivní odpovědnosti tak, že stanoví: *„Jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátcе důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.“* Podle tohoto ustanovení vzniká odpovědnostní vztah mezi příjemcem dávky a plátcem důchodu na základě zaviněného porušení povinnosti uložené zákonem (obvykle ohlašovacího charakteru), v jejímž důsledku vznikl na dávce důchodového pojištění přeplatek. Nutnou podmínkou odpovědnostního vztahu je zde zavinění ve formě minimálně nevědomé nedbalosti, přičemž povinným subjektem může být pouze příjemce dávky, nikoliv jiná osoba (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 6 Ads 6/2005 – 61, dále také rozsudek téhož soudu ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 Ads 35/2010 – 54, přístupné na www.nssoud.cz).

Oproti tomu ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb., které bylo aplikováno v napadeném rozhodnutí, konstruuje odpovědnostní vztah mezi zaměstnavatelem poživatele důchodové dávky a plátcem důchodu. Sankční ustanovení zakládá sankci „náhrady“ neprávem vyplacených částek důchodu v případě, že zaměstnavatel nesplnil svou primární povinnost a) podat hlášení nebo b) předložit záznam nebo c) údaje, které poskytl plátcі důchodu, byly nesprávné. Protiprávním následkem tohoto jednání zaměstnavatele je situace, kdy důchod byl poskytnut buď a) neprávem, nebo b) ve vyšší výměře, než náležel. Jde o skutkovou podstatu s alternativně vyjádřenou hypotézou, přičemž se jedná nepochybně o odpovědnost za protiprávní jednání zaměstnavatele, která má reparační funkci. Toto ustanovení sice výslovně nehovoří o zavinění zaměstnavatele, nicméně jak plyne z judikatury i doktríny, je třeba systematickým výkladem kontextu zakotvení tohoto institutu dovodit, že vznik odpovědnostního vztahu zaměstnavatele je podmíněn existencí zavinění, obdobně jako v případě citovaného ustanovení § 118a zákona č. 582/1991 Sb., tedy minimálně na nevědomé nedbalosti zaměstnavatele (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 6 Ads 6/2005 – 61, dále též B., A. Subjektivní a objektivní odpovědnost v důchodovém pojištění. In. Právo a zaměstnání, č. 9, 1996, s. 20 a násl., citováno podle ASPI). I v případě této formy odpovědnosti platí na základě zákonného odkazu přiměřeně jako u § 118a odst. 1 citovaného zákona, že nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká uplynutím pěti let ode dne výplaty dávky. Lhůta uvedená ve větě první neplyne po dobu řízení o námitkách, žalobě, výkonu rozhodnutí, nebo jsou-li na úhradu přeplatku prováděny srážky z důchodu nebo ze mzdy nebo placeny splátky na základě dohody o uznání dluhu.

Podle ustanovení § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. *zaměstnavatel má povinnost ohlásit, vstoupí-li k němu do zaměstnání poživatel starobního důchodu, přiznaného podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, pokud poživatel tohoto důchodu podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nesplňuje podmínky pro výplatu tohoto důchodu při výkonu výdělečné činnosti.* Podle ustanovení § 37 odst. 2 ZDP v rozhodném znění platilo, že výplata starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 31, *nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci*; ode dne dosažení důchodového věku se posuzují podmínky pro výplatu starobního důchodu obdobně podle odstavce 1. Podle ustanovení § 35a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. platí, že *změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na dávku a jeho trvání a pro výši a výplatu dávky jsou zaměstnavatelé povinni písemně hlásit, není-li určeno jinak, do osmi dnů. Na výzvu orgánů sociálního zabezpečení jsou zaměstnavatelé povinni podat hlášení a předložit záznamy ve lhůtě určené tímto orgánem, a není-li lhůta určena, do osmi dnů od doručení výzvy.*

Z pohledu vyložené právní úpravy krajský soud posuzoval v rozsahu žalobních důvodů napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že trpí nezákonností, k čemuž ho dovedly následující úvahy.

Z geneze případu dokumentované ve správních spisech žalované, které měl krajský soud k dispozici, je naprosto zřejmé, že žalovaná nejprve požadovala vrácení přeplatku po zaměstnanci – poživateli předčasného starobního důchodu. V tomto ohledu je třeba připomenout i žalobkyní odkazovaný právní názor Nejvyššího správního soudu obsažený v rozsudku ze dne 13. 4. 2011, č.j. 4 Ads 163/2009 – 70, v jehož odůvodnění Nejvyšší správní soud výslovně uvádí, že „*Ustanovení § 118a zákona č. 582/1991 Sb. zakotvuje výhradně právní vztah mezi plátcem a příjemcem důchodu. Nelze je použít a na jeho základě dovozovat vznik jakéhokoliv odpovědnostního právního vztahu mezi plátcem a jinou osobou než příjemcem důchodu, a to i z toho důvodu, že odpovědnost příjemce dávky vychází z principu subjektivní odpovědnosti založené na zavinění, kterou nelze přenést na jiného. Je vyloučeno, aby plátce důchodu na základě ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. vymáhal přeplatek důchodu na jakémkoliv jiné osobě než příjemci dávky, ve zde projednávané věci stěžovateli, který byl pouze osobou mající oprávnění disponovat s prostředky na bankovním účtu příjemce dávky.*“ Žalovaná tedy zcela správně a logicky požadovala vrácení přeplatku na předčasném starobním důchodu nejprve pouze po příjemci této dávky, přičemž v rozhodnutí ze dne 25. 10. 2013, č.j. X dospěla k závěru, že přeplatek na předčasném starobním důchodě byl zaviněn jeho poživatelem tím, že musel z okolností předpokládat, že pokud vykonával zároveň výdělečnou činnost, je důchod vyplácen neoprávněně. Toto rozhodnutí založilo rovněž právní titul pro vymáhání přeplatku ve vykonávacím řízení.

Teprve poté, co se žalovaná dozvěděla o tom, že pan O. F. zemřel a následně bylo zastaveno dědické řízení pro nedostatek majetku, obrátila se na žalobkyni a uložila povinnost uhradit přeplatek jí. Krajský soud k tomuto postupu v první řadě uvádí, že nesdílí názor žalobkyně vycházející z výkladu citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2011, č.j. 4 Ads 163/2009 – 70, že jí vůbec nebylo možno uložit povinnost uhradit přeplatek. Takový závěr totiž z kontextu citovaného právního názoru nevyplývá, neboť v tam posuzované věci se jednalo o aplikaci ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. na jinou osobu než příjemce dávky, což zákon skutečně neumožňuje. V nyní posuzované věci však jde o uplatnění jiného typu odpovědnosti, tedy odpovědnosti zaměstnavatele, která v obecné rovině aplikovatelná nepochybně je, nicméně pouze za splnění podmínek skutkové

podstaty § 118b zákona č. 582/1991 Sb. Je třeba rovněž připomenout, že se nejedná o přechod odpovědnosti ani tzv. zákonného ručení, ale o originárně založenou odpovědnost jiného subjektu za tentýž škodlivý následek (tzn. neoprávněné vyplacení částek starobního důchodu).

Při podrobnějším pohledu na jednotlivé prvky odpovědnostního schématu ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb. je třeba dospět k závěru, že v posuzované věci nebyly v celém rozsahu naplněny. Konkrétně vzato lze vycházet z toho, že žalobkyně skutečně nesplnila jí zákonem uloženou povinnost v § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., a to ve smyslu ustanovení § 35a odst. 3 do osmi dnů ode dne, kdy rozhodná skutečnost nastala, tzn. v tomto případě ode dne nástupu poživatele předčasného starobního důchodu do zaměstnání (15. 3. 2011). Dodatečné splnění této povinnosti ke dni 2. 10. 2013 již nemůže porušení této povinnosti nijak zhojit. V tomto ohledu skutečně nelze tuto povinnost zaměstnavatele zaměňovat s jeho povinností ohlásit nástup zaměstnance příslušné okresní správě sociálního zabezpečení kvůli platbě pojistného na sociální zabezpečení (nemocenské a důchodové pojištění), ani s předložením evidenčního listu. Prvek protiprávního nesplnění zákonem uložené povinnosti tedy byl v posuzované věci splněn, stejně tak i škodlivý následek (vyplacení předčasného starobního důchodu neprávem), neboť zaměstnanec v období od 15. 3. 2011 až do 6. 8. 2012 skutečně nesplňoval kritéria ustanovení § 37 odst. 2 ZDP pro souběžnou výplatu předčasného starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti. Kauzální nexus mezi protiprávním jednáním žalobkyně byl rovněž naplněn, neboť pokud by žalobkyně splnila svou ohlašovací povinnost řádně a včas, přeplatek na starobním důchodu zaměstnance by býval nemusel vzniknout, resp. nemusel by vzniknout v takové výši, v jaké vznikl.

Krajský soud se však neztotožňuje se žalovanou v otázce hodnocení prvku zavinění, který – jak již výše bylo dovozeno – je *conditio sine qua non* vzniku existence odpovědnostního vztahu podle ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb. Krajský soud především upozorňuje, že zákon zde nepracuje s tzv. *presumpcí zavinění*, což znamená, že žalovaná musí zavinění odpovědnostnímu subjektu prokázat a řádně zdůvodnit, proč považuje protiprávní jednání zaměstnavatele minimálně za nedbalé, a to vědomě či nevědomě. V posuzované věci žalovaná v napadeném rozhodnutí vycházela pouze z toho, že žalobkyně měla a mohla vědět, že její zaměstnanec pan O. F. byl poživitelem starobního důchodu. Zásadní otázkou je, zda to žalobkyně skutečně mohla vědět, neboť je sice povinností zaměstnance tuto skutečnost zaměstnavateli sdělit a je povinností zaměstnavatele tuto skutečnost zjišťovat, nicméně pokud tak neučiní či sdělí zaměstnavateli nepravdivé údaje, zaměstnavatel nemá možnost dozvědět se, zda zaměstnanec je či není poživitelem takové dávky důchodového pojištění. Není rovněž zákonnou povinností zaměstnavatele si údaje sdělené zaměstnancem prověřovat u orgánů důchodového pojištění. Podle názoru krajského soudu by odpovědnost zaměstnavatele mohla být dána tehdy, pokud by bylo prokázáno, že zaměstnavatel věděl, že zaměstnanec je poživitelem dávky, a přesto nesdělil ve smyslu § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. tuto skutečnost žalované, ať již v podobě nedbalého či dokonce úmyslného protiprávního jednání. Pokud ale napadené rozhodnutí staví pouze na tom, že je zákonnou povinností zaměstnavatele ohlásit tuto skutečnost žalované, z čehož plyne, že to zaměstnavatel „má vědět“ a má o této skutečnosti vést evidenci, pak tato úvaha nijak nezohledňuje okolnosti případu a zaměňuje otázku protiprávnosti jednání odpovědnostního subjektu a otázku přítomnosti zavinění tohoto jednání. Pouze z konkrétních okolností věci lze dovodit a odůvodnit, zda skutečně zaměstnavatel jednal v nevědomé nedbalosti, kdy mu z okolností případu mělo být známo, že jeho zaměstnanec je poživitelem starobního důchodu (viz k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 8. 2003, č.j. 2 Ads 6/2003-61, přístupný na www.nssoud.cz). Situace z hlediska prokazování zavinění je v tomto ohledu značně odlišná od uplatnění institutu odpovědnosti § 118a zákona

č. 582/1991 Sb., kde judikatura konstantně dovozuje, že zavinění ve formě nevědomé nedbalosti při přijímání částek důchodové dávky lze odvodit zejm. od poučení příjemce důchodové dávky o tom, že rozhodné skutečnosti je povinen ohlásit plátcí důchodu v zákonné lhůtě, jinak se vystavuje nebezpečí vzniku povinnosti vrátit přeplatek na důchodové dávce (viz k tomu např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2013, čj. 3 Ads 95/2012-20, přístupný na www.nssoud.cz).

Dále krajský soud podotýká, že žalovaná se vůbec nevypořádala s tím, že ve svém ze dne 25. 10. 2013, č.j. X, jímž uložila pravomocně povinnost uhradit přeplatek tehdy ještě žijícímu zaměstnanci žalobkyně, vycházela implicitně z toho, že vznik přeplatku byl zaviněn pouze jím, neboť o spoluodpovědnosti zaměstnavatele není v tomto rozhodnutí řeč. Obdobně ani v prvostupňovém rozhodnutí a napadeném rozhodnutí není zmínka o tom, že by vznik přeplatku byl zaviněn rovněž příjemcem předčasného starobního důchodu panem O. F. Podle ustanovení § 118c zákona č. 582/1991 Sb. platí, že pokud zaměstnavatel i příjemce důchodu způsobili, že důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, odpovídají orgánu sociálního zabezpečení za vrácení přeplatku na důchodu společně a nerozdílně. Zaměstnavatel a příjemce důchodu se vzájemně vypořádají podle míry zavinění, přičemž spory o vzájemné vypořádání mezi zaměstnavatelem a příjemcem důchodu rozhodují soudy. Z principů solidární odpovědnosti sice vyplývá, že žalovaná může požadovat vrácení celého přeplatku po kterémkoliv z povinných subjektů, případně i po obou z nich, což ale neznamená, že by ve svém rozhodnutí neměla zdůvodnit, v jakých okolnostech spočívá zavinění obou odpovědných subjektů. To obzvláště za situace, kdy regres zaměstnavatele vůči zaměstnanci nepřichází z důvodu jeho úmrtí v úvahu.

Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaná se při vydání rozhodnutí o přeplatku dopustila nezákonné aplikace práva, neboť nakládala s ustanovením § 118b zákona č. 582/1991 Sb. tak, jakoby zakládalo titul pro přechod odpovědnosti za přeplatek na starobním důchodu na zaměstnavatele, což ovšem neodpovídá smyslu a účelu předmětné právní úpravy. Pokud žalovaná chtěla originárně uložit povinnost k úhradě přeplatku žalobkyni, měla se vypořádat s otázkou zavinění a prokázat na základě zjištěných konkrétních skutkových okolností případu, v čem konkrétně mělo zavinění žalobkyně spočívat (např. ze vztahu osob vystupujících jménem zaměstnavatele a zaměstnance, zohlednění listin vázících se k pracovnímu poměru zaměstnance apod.), a rovněž tak se vypořádat s tím, v jakém rozsahu lze odpovědnost za přeplatek na starobním důchodu zaměstnance O. F. přičítat.

Krajský soud tedy dospěl k závěru, že napadeného rozhodnutí trpí nezákonností (§ 78 odst. 1 s.ř.s.), a proto je zrušil, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.

V dalším řízení bude na žalované, aby zvážila, zda je schopna prokázat, že žalobkyně zavinila vznik přeplatku na starobním důchodě svého bývalého zaměstnance pana O. F., a při vydání nového rozhodnutí ve věci se vystříhala nezákonného postupu vytčeného krajským soudem v tomto rozsudku.

O náhradě nákladů řízení (výrok II. tohoto rozsudku) krajský soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobkyně byla v řízení úspěšná a uplatnila si náhradu nákladů právního zastoupení, kterou blíže nespecifikovala. Soud proto vycházel při výpočtu náhrady odměny za právní zastupování ze soudního spisu vedeného v této věci. Krajský soud vycházel při stanovení částky náhrady nákladů řízení z příslušných ustanovení vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 9 odst. 2 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu platí, že v řízení o žalobě v důchodové

věci ve správním soudnictví je tarifní hodnotou 5.000 Kč. Ve smyslu § 7 bod 3 této vyhlášky činí sazba za jeden úkon právní služby 1.000 Kč. Krajský soud vycházel z toho, že zástupce žalobkyně učinil ve věci prokazatelně tři úkony právní služby, a to konkrétně převzetí a příprava zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu), podání žaloby (§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu), a repliku k vyjádření žalované. Ke každému úkonu právní služby náleží náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč. Celkem tedy náleží na odměně za právní zastupování žalobci částku 3900 Kč, kterou bylo třeba zvýšit o částku odpovídající DPH (21%), neboť zástupce žalobkyně doložil, že je plátcem této daně. Celkem tedy na odměně za právní zastupování náleží částka 4719 Kč. Jelikož jiné náklady žalobkyně nepožadovala a ani nevyplývají ze spisu, činí celková suma náhrady nákladů řízení přiznaná žalobci částku 4719 Kč, kterou má žalovaná povinnost uhradit k rukám zástupce žalobkyně za podmínek uvedených ve výroku II. tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 19. července 2016

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
Karolina Marešová